

HYRYNSALMEN KUNTA

TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS 2021

Sisällys

1. Tarkastuksen ja arvioinnin toteutus	2
1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät.....	2
1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano	2
1.3. Arvioinnin toteutustapa.....	3
1.4. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle	3
2. Vuoden 2020 arviointikertomuksen käsittely	4
3. Talouden toteutumisen arviointi	5
3.1. Kattamaton alijäämä.....	5
3.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	5
3.3. Investoinnit	7
4. Toiminnallisten vuositavoitteiden toteutuminen	8
4.1 Kuntakonsernin tavoitteet ja ohjaus	14

1. Tarkastuksen ja arvioinnin toteutus

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakunnan kokoonpano kuntavaalien jälkeen 1.8.2021-31.12.2021

<i>Jäsen</i>	<i>Varajäsen</i>
Kati Nykänen, pj.	Pertti Heikkinen
Tarmo Heikkinen, vpj.	Esa Kemppainen
Ulla Heikkinen	Helka Tolonen
Tarja Kemppinen	Sirpa Mäkeläinen
Raimo Kuusela	Pekka Leinonen

Tarkastuslautakunnan esittelijöinä toimivat puheenjohtaja varsinaisten päätösesasioiden osalta, tilintarkastaja tilintarkastusasioiden osalta ja sihteeri teknisten kokousasioiden osalta. Sihteerinä on toiminut toimistos sihteeri Pirkko Ohtonen.

Vastuunalaisena tilintarkastajana on vuonna 2021 toiminut JHT, KHT Tiina Mikkonen-Brännkärr BDO Audiator Oy:stä. Tarkastuslautakunta on tilikaudella seurannut tilintarkastajan työn edistymistä ja saanut selvityksen tilikauden 2021 tarkastuksen tuloksista. Lautakunta myös käsitteli ja vei valtuustolle tiedoksi uudet sidonnaisuusilmoitukset.

1.3. Arvioinnin toteutustapa

Tarkastuslautakunnan työ perustuu valtuustokauden mittaiseen arviointisuunnitelmaan. Arviointisuunnitelmaan perustuen on laadittu työohjelma vuodelle 2021. Arviointi ja kokoukset ovat edenneet työohjelman mukaisesti.

1.4. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Tarkastuslautakunta esittää valtuuston päätettäväksi, että kunnanhallitus ottaa huomioon tässä arviointikertomuksessa esitetyt havainnot ja antaa niistä vastineensa syyskuun 2022 loppuun mennessä kunnanvaltuustolle.

Kun arvioinnissa esitetyt kehittämistä vaativat asiat ovat valtuuston tiedossa ennen seuraavan vuoden talousarvion vahvistamista, voi valtuusto paremmin vaikuttaa talousarviossa päätettäviin asioihin. Keskeisimmäksi asiaksi tarkastuslautakunta nostaa edelleen tavoiteasetannan prosessin, jota tulee kehittää.

2. Vuoden 2020 arviointikertomuksen käsittely

Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Kunnanhallitus on antanut valtuustolle 9.11.2021 lausunnon toimenpiteistä. Alla olevaan taulukkoon on koottu sellaisia kunnanhallituksen vastineita, joihin tarkastuslautakunta haluaa edelleen kiinnitettävän huomiota.

Tarkastuslautakunnan kannanotto arviointikertomuksessa 2020	Kunnanhallituksen selvitys ja tarkastuslautakunnan jatkokommentti
<p>Konserniohjeet tulee hyväksyttävä kaikissa kunnan määräysvallassa olevissa yhtiöissä.</p>	<p>Tuoreimman vastineen mukaan ”kunnanhallitus aikoi huolehtia asiasta”.</p> <p>Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2022: On hyvä, että hallitus on huolehtinut asiasta. Myös konsernin talousasiat pysyvät paremmin hallinnassa, kun jokainen noudattaa samoja ohjeita.</p>
<p>Konsernissa on edelleen alijäämää. Tilanne ei ole hallinnassa ennen kuin kunnan ja konsernin taseessa on molemmissa ylijäämäpuskuria.</p>	<p>”Kriisikuntakriteerit ovat hyvin tiedossa, ja tilanne on hallinnassa. Suurin uhka liittyy soteen ja sen suuriin alijäämiin vuonna 2021.”</p> <p>Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2022: Tunnuslukujen seuranta operatiivisessa toiminnassa on tärkeää kunnan kannalta myös jatkossa. Konsernin alijäämä kehittyi huonompaan suuntaan, tilanne ei ole aivan hallinnassa.</p>
<p>Tilinpäätöksessä ei ole raportoitu samalla periaatteella, kuin talousarviossa on kirjattu. Tarkastuslautakunnan on haasteellista tehdä arviota, miten edellä esitetyt erityistavoitteet ovat toteutuneet ja miten ne näkyvät esimerkiksi toimialojen tavoitteissa ja toteutumisissa. Kunnan kehittämisen kannalta on keskeistä saada tietää, miten näissä tavoitteissa on onnistuttu.</p>	<p>”Kunnan talousarvio, taloussuunnitelma ja strategia ovat erittäin laaja-alaisia ja yleisiä asiakirjoja, joten kaikilta osin mitattavien, täsmällisten tavoitteiden asettaminen on lähes mahdotonta. Lisäksi raportointivastuu on hajautunut useille henkilöille, joten raportointitavat myös vaihtelevat. Pyrimme kehittämään logiikkaa joka kierroksella.”</p> <p>Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2022: Talousarviossa asetetut tavoitteet on voitava raportoida valtuustolle johdonmukaisesti tilinpäätöksessä. Jos se ei ole mahdollista, on tavoiteasetantaa kehitettävä selkeämpään muotoon.</p>
<p>Työhyvinvointikyselyä ei toteutettu. Työyhteisön hyvinvointimittaus tulee toteuttaa viipymättä. Erityisesti koronavuoden jälkeen työhyvinvoinnissa tapahtuneista muutoksista on saatava tietoa.</p>	<p>”Työhyvinvointikysely koko henkilöstölle toteutettiin kesäkuun 2021 alussa.”</p> <p>Tarkastuslautakunnan kannanotto keväällä 2022: Kyselyn toteuttaminen oli hyvä asia ja jatkossa saataneen vertailutietoa työhyvinvoinnin kehityksestä. Tärkeää on, että myös valtuutetut saavat tietoa työhyvinvoinnissa tapahtuvista muutoksista.</p>

Tarkastuslautakunnan mielestä vastine on ymmärrettävä ja asianmukainen. Olennaisin kehitettävä asia on edelleen talousarvion tavoiteasetanta ja tavoitteiden toteutumisesta johdonmukainen raportointi tilinpäätöksessä. Konsernin alijäämään on kiinnitettävä myös huomiota.

3. Talouden toteutumisen arviointi

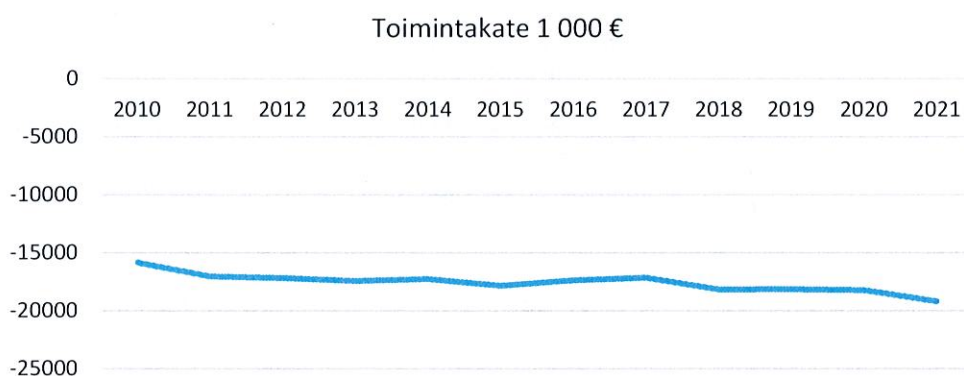
3.1. Kattamaton alijäämä

Kuntalain 110 § mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee päättää taloussuunnitelmassa yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämää edellä mainittuna ajanjaksona katetaan. Tarkastuslautakunnan yksi lakisääteisistä tehtävistä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää 31.12.2021 tilinpäätöksessä, mutta tilikauden alijäämä soi edellisten tilikausien ylijäämiä 371 tuhatta euroa. Ylijäämää on enää 1,2 milj. euroa. Konsernin taseessa kuitenkin kattamaton alijäämä kasvaa, alijäämää on nyt 891 tuhatta euroa.

3.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta, joka kunnallistaloudessa on aina miinusmerkkinen, koska verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verorahoituksella (verotulot ja valtionosuudet).

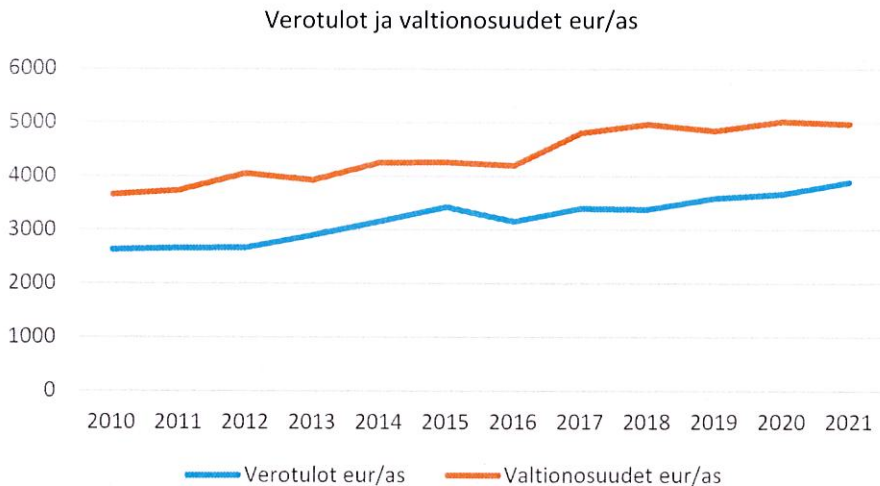

Kuvio 1. Toimintakatteen kehitys kunnassa vuosina 2010 – 2021

Vuoden 2021 tilinpäätöksen mukaan kunnan toimintakate heikkeni edellisvuodesta. Toimintakate oli -19,1 milj. euroa. Toimintatuottoja kertyi 2,3 milj. euroa ja toimintakulut olivat 21,5 milj. euroa. Vuonna 2021 valtion koronatuot kirjattiin toimintatuottoihin (tuet ja avustukset) toisin kuin edellisvuonna 2020, jolloin ne kirjattiin valtionosuuksiin. Näiden tukien kirjaukset

eivät olennaisesti näy Hyrynsalmen toimintatuottoja parantaneena lukuna edellisvuoteen nähden.

Verotulot yhteensä per asukas kasvoivat hieman edellisvuodesta, mikä oli yleinen ilmiö kunnissa. Vastaavasti valtionosuudet laskivat yhteensä per asukas. Verotulojen ja valtionosuuksien kertymä ei juurikaan muuttunut, mutta koska asukasmäärä on laskeva, tunnusluku näyttää paremmalta.

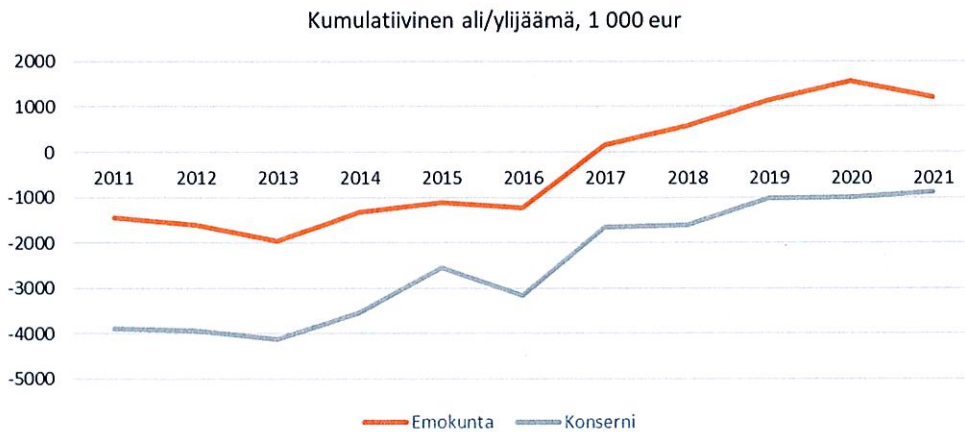
Kuvio 2. Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys 2010-2021

Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, tulorahoitus on riittävä. Kunnan vuosikate kattoi tilikaudella poistot 12-prosenttisesti. Konsernissa vuosikate kattoi poistot 76-prosenttisesti. Tunnusluvut eivät olleet kestäväällä pohjalla.

Emokunnan osalta asukasta kohden laskettu lainakanta nousi hieman edellisvuoteen, ollen 31.12.2021 yhteensä 1 315 euroa per asukas. Koko konsernin lainamäärä kasvoi 5 737 euroon per asukas.

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa. Tunnusluku oli kunnassa viiden vuoden kertymän osalta n. + 2,4 milj. euroa, mutta laski edellisvuodesta noin 800 tuhannella eurolla. Viiden vuoden kertymän tulisi olla positiivinen, kun halutaan pysyä kestäväällä pohjalla.

Tilinpäätöksen mukaan vuoden 2021 tuloslaskelma osoittaa 0,372 milj. euroa alijäämää (konsernin alijäämä on -0,391 milj. euroa). Hyrynsalmen kunnalla on nyt kumulatiivista ylijäämää n. 1,2 milj. euroa, mutta konsernilla -0,89 milj. euroa kumulatiivista alijäämää.

3.3. Investoinnit

Investointeja toteutettiin vuoden 2021 aikana nettona noin 0,72 milj. euron edestä, mikä on selvästi enemmän kuin edellisenä vuonna, mutta reilusti vähemmän kuin talousarvioon oli varattu. Päiväkoti-investoinnin käynnistymisen lykkääntyminen syksyyn 2021 selittää suurelta osalta poikkeaman. Vuoden 2021 investointitaso on Hyrynsalmen kunnan kantokyvyn ylärajoilla.

Kannanotto talouden kehittymiseen

Taseeseen kertynyt kunnan ylijäämä pieneni tilikaudella n. 1,2 milj. euroon. Konsernissa alijäämä kasvoi -0,89 milj. euroon. Tuloveroprosenttia ei nostettu, mutta verokertymä kehittyi silti muiden kuntien tapaan positiivisesti. Asukasmäärä pieneni entisestään.

Kunnan vuosikate kattoi tilikaudella poistot 12-prosenttisesti. Konsernissa vuosikate kattoi poistot 76-prosenttisesti. Tunnusluvut eivät olleet kestäväällä pohjalla.

Omistajaohjauksen rooli korostuu, kun velat siirtyvät konserniyhteisöille. Konsernin velka per asukas kasvoi jälleen.

Tarkastuslautakunta esittää valtuuston päätettäväksi, että kunnassa laaditaan valtuustolle selvitys uudistuneiden kriisikuntamittarien tunnusluvuista viimeistään tämän arviointikertomuksen vastineen yhteydessä.

4. Toiminnallisten vuositavoitteiden toteutuminen

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen toiminnalliset tavoitteet määräytyivät pääosin talousarviokirjassa määritellyistä erityistavoitteista, jotka ovat pysyneet samoina aikaisempaan verrattuna. Lisäksi kunnanhallituksen tavoitteena on tehostaa kunnan palvelutoimintoja, prosesseja ja henkilöstö- sekä konsernipolitiikkaa. Tarkastuslautakunta totesi arviointimahdollisuuksista aiemmin, että tavoitteiden toteutumista ei ole mahdollista arvioida, koska niiltä puuttuvat konkreettiset toimenpidevaatimukset sekä arviointikriteerit. Näin oli myös päättyneellä tilikaudella.

Seuraavissa taulukoissa tavoitteiden toteumia arvioidaan kirjaimilla **T** = toteutui, **O** = toteutui osittain, **E** = ei toteutunut ja **X** = ei voida arvioida (mitattavuus puuttuu tai raportointi on epäselvä).

Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallintopalvelut

Tavoite	Toteuma
Talousarvion ja tilinpäätöksen rakenteita ja ulkoasua selkeytetään vastaamaan toisiaan. Tavoitteiden määrittelyyn ja niiden mittaamiseen luodaan yhtenäiset käytännöt kaikille toimialoille.	O
Kuntien välistä yhteistyötä lisätään ja palveluja tuotetaan yhdessä eri tahojen kanssa huomioiden kokonaistaloudellisuus.	X
Tavoitteellinen ja suunnitelmallinen päätöksenteko ohjaa kunnan kehittämistä strategian mukaisesti.	E
Asiakaspalvelua sähköistetään ja tarjotaan monikanavaisia palveluita kuntalaisille, mökkiläisille ja matkailijoille.	O
Kuntalaisten osallisuus ja ulkoinen viestintä otetaan keskeiseksi kehittämiskohteeksi.	E

Tarkastuslautakunta nostaa kunnan yhdeksi olennaisimmaksi tavoitteeksi edelleen yhtenäistää talousarviokirjan tavoitteita. Ensimmäinen hallintopalvelujen tavoite koko kunnan osalta toteutui vain osittain. Talousarviokirja ei ole yhteismitallinen toimialojen ja yksikköjen kesken. Kehitystä on kyllä tapahtunut, erityisesti kunnanhallituksen alaisten ja sivistystoimen alaisten yksiköiden tavoiteasetannassa.

Henkilöstöpalvelut

Tavoite	Toteuma
Esimiehiä kannustetaan ja ohjeistetaan ottamaan puheeksi henkilöstön välisiä ristiriitatilanteita. Jokaisen työntekijän velvollisuus on kertoa esimiehelle työyhteisössä ilmenevistä erimielisyyksistä.	T
Uudet henkilöstön ja luottamushenkilöiden muistamisohjeet otetaan käyttöön 1.1.2021. Henkilöstöä kannustetaan pitämään virkistysiltapäivä keväällä ja syksyllä. ePassin arvoa korotetaan 100 euroon ja sitä voi käyttää kulttuuri- ja liikuntapalveluiden lisäksi hyvinvointipalveluihin.	T
Koulutussuunnitelma päivitetään vuosittain ja sen tavoitteena on ylläpitää henkilöstön ammattitaitoa ja kehittää osaamista myös uusilla tehtäväalueilla. Koulutustarpeet käydään vuosittain jokaisen työntekijän kanssa kehityskeskustelun yhteydessä.	O
Yhteistyötoimikunta ja työsuojelutoimikunta kokoontuvat säännöllisesti. Työsuojelua ohjaa lakien lisäksi myös työsuojelun toimintaohjelma, joka päivitetään joka toinen vuosi. Nykyinen toimintaohjelma on hyväksytty vuosille 2020–2021.	T
Yhteistyötä työterveyden kanssa tiivistetään ja sairauspoissaoloihin pyritään etsimään ratkaisuja myös työnantajan aktiivisella toiminnalla.	T
Henkilöstölle lähetetään säännöllisesti sähköpostitse tiedotteita ajankohtaisista ja tulevista asioista. Henkilöstöinfoja pidetään tarvittaessa ja jokainen tiimi pitää omia tiimipalaveriteita.	T

Tavoitteet toteutuivat verraten hyvin. Henkilöstöpalvelujen tavoitteiden mittareina oli paikoin ”määrä”. Tarkastuslautakunta suosittelee täsmentämään, millaisia määriä on tarkoituksenmukaista tavoitella, jotta toiminta olisi tuloksellista ja tulokset helpommin arvioitavissa. Henkilöstön hyvinvointiin ja kuormittavuuteen tulee jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Elinkeino- ja matkailutoimi

Tavoitteena oli säilyttää matkailuyritysten liikevaihto ja työpaikat mm. hanketoiminnalla. Uk-kohallan vuokrattavien vuodepaikkojen lukumäärän tuli säilyä ennallaan tai kasvaa 20 paikalla ja käyttöasteet pysyä ennallaan. Tavoitteena oli turvata myös Suopokupallon MM-kisojen järjestäminen. Tilinpäätöksen mukaan tavoitteet toteutuivat. Tarkastuslautakunta suosittelee täsmentämään elinkeinotoiminnan tavoitteet ja mittarit.

Työllistäminen:

Tavoite	Toteuma
Velvoitetyöllistettäviä palkataan kaikille toimialoille tarpeeseen. Muita työttömiä työllistetään mahdollisuuksien mukaan huomioiden työmarkkinatuen kuntaosuus. Etenkin nuorille tarjotaan työkokeilupaiikkoja.	O
Kesätyöseteli myönnetään 8- ja 9-luokkalaisille sekä toisen asteen opiskelijoille myös yritysten ja yhdistysten palkkakustannuksia varten.	O
Tiivistetään yhteistyötä työllisyyden hoidon osalta yhdistysten kanssa.	E
Kehitetään työllistämistä edistävää monialaista palvelua pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi (mm. kuntouttava työtoiminta ja työkokeilu).	X

Työllistämisen tavoitteiden arvioinnissa on myös haasteita, kun ei ole tiedossa, millaisia määriä on tavoiteltu. Mittarina oli joissakin tavoitteissa määrä ilman toivottua tavoitearvoa.

Hyrnsalmella työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuussa 12,1 %, kun se vuotta aiemmin oli 15,3 %. Työttömien määrä väheni edellisen vuoden lopun 127 henkilöstä 100 henkilöön. Alle 25-vuotiaiden osuus työttömistä oli koko vuonna keskimäärin 7 henkilöä. Koko maassa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuussa 2021 10,5 %.

Hyrnsalmen kunta on mukana valtakunnallisessa työllisyyden kuntakokeilussa, osana Kainuun kuntakokeilua. Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät 1.3.2021. Kuntakokeilujen myötä tietyt TE-hallinnon tehtävät siirtyivät TE-palveluista kuntien vastuulle.

Työmarkkinatuen kuntaosuus ylitti talousarvion 18 000 eurolla. Työmarkkinatuen kuntaosuus tulee aina kunnan maksettavaksi, vaikka moni onkin siirtynyt ostamaan työllisyydenhoidon palvelut ulkopuolelta. Kunnan tulee omilla toimenpiteillään pyrkiä vahvistamaan palveluntuottajan onnistumista työllisyydestavoitteissa. Nyt kunnalla on omilla toimillaan mahdollisuus enemmän vaikuttaa työllisyyteen, kun työllisyyden kuntakokeilu alkoi. Työllisyys kehittyi tilikaudella suotuisaan suuntaan.

Maaseututoimi: Maaseutuhallinto järjestää maaseututoimen tehtävät. Tavoitteet liittyvät talousarviomäärärahoihin. Yhteistyö sopimuskuntien kesken on tilinpäätöksen mukaan sujunut hyvin ja talousarvio suunnitelman mukaisesti.

Sivistyslautakunta

Hallinto

Tavoite	Toteuma
Jokainen sivistyspalvelujen tulosyksikkö toteuttaa asiakastyytyväisyys- ja palautekyselyn toiminnastaan	X
Sivistyspalvelujen henkilöstön poissaolot ovat valtakunnallisesti keskimääräisellä tasolla	X
Henkilöstön työhyvinvointi mitataan kyselyllä, tavoite 4 (asteikko 1-5)	X
Koulukuljetukset kilpailutetaan keväällä 2021, tavoitteena, etteivät kustannukset/oppilasmouse	T
Jatketaan uuden päiväkodin suunnittelua	X

Melko konkreettisesti asetetuista tavoitteista huolimatta tilinpäätösraportointi ei kerro, miten onnistuttiin. Tarkastuslautakunta ei tiedä, miten tavoitteet ovat toteutuneet. Nämä toteumat tulisi raportoida valtuustolle yhtä yksilöidysti, kun valtuusto on ne tavoitteeksi asettanut.

Varhaiskasvatus

Tavoite	Toteuma
Uuden päiväkodin toimitilojen käyttöönotto keväällä 2022.	X
Lapsen varhaiskasvatus- suunnitelma /Varhaiskasvatuspalvelujen piirissä olevat lapset 100 %	X
Varhaiskasvatushenkilöstön työnohjaus/koulutuspäivät.	X
Asiakastytyväisyyskyselyn tulokset 4 (arviointiasteikko 1-5)	T

Ensimmäinen tavoite koski vuotta kuluvaan vuoteen 2022. Tilinpäätöksestä ei selviä kahden seuraavan tavoitteen toteutumia. Asiakastytyväisyystavoite toteutui.

Perusopetus

Tavoite	Toteuma
Jatketaan aktiivista kiusaamisen vastaista toimintaa ja puuttumista, tavoitteena keskimääräistä paremmat tulokset (mitataan valtakunnallisella KiVa –kyselyllä)	X
Valtakunnallisessa kouluterveyskyselyssä Hyrynsalmen lapset ja nuoret pitävät koulunkäynnistä	X
Oppilaiden fyysinen kunto on vähintään valtakunnallista keskitasoa (Move –testit 5. ja 8. luokkalaisille)	X
Kaikki perusopetuksen päättäneet oppilaat pääsevät jatko-opintoihin	X

Tavoitteet olivat selvästi mitattavissa, mutta raportointi onnistumisesta puuttuu tilinpäätöksestä.

Kansalaisopiston tavoitteet eivät ole mitattavissa eikä arvioitavissa. Tavoitteeksi on kirjattu mm. ”kansalaisopisto saanut Opetushallitukselta avustusta maahanmuuttajien, työttömien sekä seniorien ja eläkeläisten kurssimaksujen alentamiseen/korvaamiseen”.

Kirjasto

Tavoite	Toteuma
Vuosilainatavoite on 15 000 lainaa ja kävijämäärätavoite 10 000 kävijää, omatoimikirjautumisia 2200, lainaajatavoite 550.	O
Palveluaikatavoite on 29 h / vko, henkilöstön lomien aikana 25 h / vko.	X
Omatoimiaukioloaika 44 h / vko.	X
Kirjahankintoja 600 kirjaa/v	O

Kirjaston mitattavista tavoitteista osa on jätetty raportoimatta tilinpäätöksessä.

Kulttuuripalvelut

Tavoite	Toteuma
Musiikki ja taidekasvatus: I, II ja III -tason tutkinnot	X
Musiikki ja taidekasvatus: musiikkiopistotoiminnan jatkuva kehittäminen	X
Kulttuuritoimi ja museo: sujuva, näkyvä, kuuluva ja paikallinen kulttuuritoiminta	X

Tavoitteet eivät ole mitattavissa, joten niitä ei arvioida.

Liikuntatoimen ja nuorisotoimen tavoitteet ovat myös perustoimintaa kuvaavia, joten niiden toteumia ei ole mahdollista tilinpäätöksestä arvioida. Tilikaudella on kuitenkin toteutettu erilaisia asioita, joten tavoitteiden arvioidaan toteutuneen ainakin osittain. Tavoiteasetantaa on aiheellista täsmentää.

Ympäristölautakunta

Teknisen- ja valvontatoimen osalta talousarviossa ei asetettu sellaisia vuositavoitteita, jotka eivät kuuluisi toimen perustehtävään.

Valvonta, kaavoitus ja mittaus

Tavoite	Toteuma
Kunnan omistamat maa-alueet hyödynnetään tonttimaana tai muussa kuntastrategiaa tukevassa toiminnassa.	X
Asemakaavat laaditaan pääasiassa kunnan omistamille maa-alueille	X
Rakennuslupakäsittelyssä pyritään kolmen viikon ja poikkeamislupakäsittelyssä kolmen kuukauden käsittelyaikaan.	X

Toteumia ei ole raportoitu tilinpäätöksessä. Rakennuslupien käsittelyaika koskeva tavoite olisi selkeästi mitattavissa, mutta tietoa ei ilmene tilinpäätöksestä.

Liikenneväylien osalta talousarviossa ei asetettu sellaisia vuositavoitteita, jotka eivät kuuluisi toimen perustehtävään. Tavoitteiden toteumiin ei ole tilinpäätöksessä otettu kantaa.

Liikuntapaikat ja yleiset alueet osalta talousarviossa ei asetettu sellaisia vuositavoitteita, jotka eivät kuuluisi toimen perustehtävään. Konkreettisenä tavoitteena oli Ukkohallan kesäreittien valmistuminen. Toteumaa ei ole raportoitu.

Kiinteistöt -toiminnon vuositavoite oli parantaa taloudellista tehokkuutta siten, että ensisijaisesti tyhjillään tai vajaakäytössä olevat kiinteistöt pyritään edelleen myymään tai vuokraamaan. Mikäli myynti tai vuokraus ei onnistu, ylläpitokustannukset tuli minimoida poistamalla lämmitys ja sähkö. Tavoite oli sama kuin edellisvuonna. Tilinpäätöksen mukaan tavoitteen mukaista kiinteistötoimintaa toteutettiin tilikaudella. Sähkön ja lämmityksen kuluerät olivat suunniteltua suuremmat.

Konevarikon tavoitteena on tuottaa määritellyt palvelut mahdollisimman korkealaatuisesti, oikea-aikaisesti ja pienin häiriöin sekä taloudellisesti tehokkaasti. Tavoite ei ole mitattava, vaan perustehtävää kuvaava. Tilinpäätöksessä kerrotaan, että tavoitteet toteutuivat. Tavoitteisiin voisi lisätä konkretiaa jatkossa.

Ravitsemus- ja puhtaanapitopalvelut

Tavoite	Toteuma
Menot ja tulot ovat tasapainossa.	X
Pidetään kehityskeskustelut.	X

Talousarviokirjassa oli toimintaa kuvaavia tavoitteita, joista tarkastuslautakunta tunnisti kaksi mitattavissa olevaa asiaa. Toteumia ei ole raportoitu.

Yhteenvedona tarkastuslautakunta toteaa, että toiminnallisten tavoitteiden toteumista suurinta osaa ei ole mahdollista arvioida.

Tarkastuslautakunta huomautti kahdessa edellisessä arviointikertomuksessa, että vuositaavoitteiden sekä niitä toteuttavien toimenpiteiden määrittelyä talousarviossa tulisi kauttaaltaan selkeyttää. Tätä selkeytystä on kerrottu tehdyn talousarviossa 2021.

Talousarviokirjan tavoitteet eivät kuitenkaan ole yhteismitalliset toimialojen tai tulosyksiköiden kesken. Tapa ilmaista toiminnallinen tavoite vaihtelee kirjoittajan mukaan eikä kokonaisuus ole yhteismitallinen. Esimerkiksi sivistyslautakunnan hallinto asetti tavoitteeksi mitata työhyvinvointia. Ravitsemus- ja puhtaanapitopalvelujen tavoite oli pitää kehityskeskustelut. Samat henkilöstötavoitteet tulisi olla koko kunnassa kaikille. Kunnanhallituksen tulisi huolehtia yhteismitallisesta kokonaisuudesta.

Tarkastuslautakunta pyytää kunnanhallitusta raportoimaan tavoitteiden toteumat valtuustolle. Ainakin niiden tavoitteiden toteumat tulisi raportoida, jotka olivat selvästi mitattavissa (esim. perusopetus). Tarkastuslautakunta myös toivoo, että tilivelvolliset ottaisivat itse kantaa kunkin tavoitteen kohdalla, toteutuiko tavoite vai ei.

Hyvä vuositavoite on kunnalle aidosti tärkeä

Hyvä vuositavoite on yksiselitteinen ja riittävän konkreettinen. Hyvä tavoite ilmaisee tekemisen tuloksen, eikä kuvaa itse tekemistä. Hyvin muotoiltua tavoitetta voidaan lopuksi arvioida ja yksiselitteisesti todeta, onko se saavutettu. Tarkastuslautakunta toivoo yhteistä raportointia tilinpäätöksessä; tavoite, mittari ja toteuma taulukkona.

Kunnan tulisi myös keskittyä mittaamaan vain niitä asioita, joihin se voi omilla toimenpiteillään vaikuttaa. Tarkastuslautakunta kannustaa tilivelvollisia valmistelevaan vuositaavoitteitaan valtuuston päätettäväksi nämä lähtökohdat huomioiden.

4.1 Kuntakonsernin tavoitteet ja ohjaus

Kuntakonsernissa ei tilinpäätöksen mukaan ole tapahtunut oleellisia muutoksia vuoden 2021 aikana. Poikkeuksellisen haasteen vuoden 2021 talousarvion toteuttamiselle asetti korona ja aiemmat konsernialijäämät, jotka velvoittivat kuntakonsernin pysymään säästöohjelmassaan, ja ohjelmaa on syytä myös jatkaa.

Konserniyhteisöille talousarviossa asetetut vuoden 2021 tavoitteet on koottu seuraaviin taulukoihin siltä osin, kuin talousarviosta tunnistaa mitattavia tavoitteita.

Kiinteistö Oy Ahmanhaka	Tavoitteen toteutuminen
Vuokria korotetaan 1,4 %	Ei raportoitu tilinpäätöksessä.
Yhtiön taloudellista tilannetta tervehdytetään mm. myymällä asuntoja. Yhtiön tulostavoite vuosille 2022 – 2023 on lievästi positiivinen. Tilikauden tulostavoiteksi asetettiin kuitenkin -20 000 euroa.	Käyttöaste oli 65 – 70 prosentin välillä, mikä ei ole kovin korkea taso. Kiinteistöhoidossa ei onnistuttu taloussuunnitelman mukaisesti. Yhtiön maksuvalmius heikkeni tilikauden aikana. Tilikauden tappio oli 4 440 euroa.
Kiinteistöpäivystysjärjestelmää kehitetään yhteistyössä Kiinteistö Oy Virastotalon, Vesi-Mega Oy:n ja Hyrynsalmen kunnan kanssa.	Ei raportoitu tilinpäätöksessä.

Kiinteistö Oy Hyrynsalmen Virastotalo	Tavoitteen toteutuminen
<i>(Ei mitattavia toiminnan tavoitteita)</i>	Tilinpäätöksen mukaan strategisissa ja toiminnallisissa tavoitteissa on onnistuttu tilikauden 2021 aikana. Tilikauden tappio oli 25 117 euroa.

Kiinteistö Oy Kiviöntaito	Tavoitteen toteutuminen
Toiminnallisena tavoitteena on tehokas kiinteistönhallinta. Tavoitteena on pitää vuokralaiset omistajien hallitsemisissa tiloissa.	Tilinpäätöksen mukaan toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet tilikauden 2021 aikana. Yhtiö teki voittoa 939 euroa.

Vesi-Mega Oy	Tavoitteen toteutuminen
<i>Kaukolämpöverkon runkolinjat on rakennettu. Jatkossa keskitytään verkoston kunnossapitoon, runkolinjan varrella olevien uusien asiakkaiden hankintaan ja toiminnan tehostamiseen.</i>	Kaukolämpöverkon runkolinjat on rakennettu. Tilikauden voitto oli 55 973 euroa.

Myös konserniyhteisöjen vuositavoitteista tulisi jatkossa muotoilla konkreettisempia. Talousarvion ja tilinpäätöksen luettavuus tavoitteiden asettamisen osalta on haasteellinen, eikä kaikille tavoitteelle kerrottu toteumaa tilinpäätöksessä.

Kiinteistö Oy Ahmanhaka ja Kiinteistö Oy Hyrynsalmen Virastotalo tekivät tappiollisen tuloksen. Kiinteistö Oy Kiviöntaito teki voittoa vajaa tuhat euroa, Vesi-Mega noin 56 tuhatta euroa.

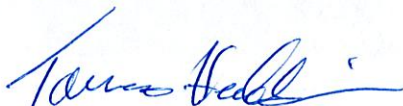
Tarkastuslautakunta kiittää yhteistyöstä toimielimiä ja viranhaltijoita sekä koko kunnan henkilöstöä.

Hyrynsalmella 11. toukokuuta 2022

Tarkastuslautakunta

Kati Nykänen, puheenjohtaja

Tarmo Heikkinen, varapuheenjohtaja

Ulla Heikkinen, jäsen

Tarja Kemppainen, jäsen

Raimo Kuusela, jäsen